

ÚJHELYI JÁNOS

Mike Imre balladája

Mike Imre délelőtt tízkor letette a munkát. Átment a korai zöldségekkel és gyümölcsökkel roskadásig rakott ládahegyek hosszú során, bekopogtatott a felvásárlótelep szélén árválkodó, farostlemezekből összetákolt bódé üveges ajtaján. A telep vezetője, hatvanon túli elhízott férfi intett, hogy lépjen be hozzá nyugodtan. De Mike Imre nem mozdult, leszegett fejjel a bakancsa orrát nézte kitartóan. Rövid várakozás után kikászálódott a bódéból a telepvezető.

— Mi van Imre? — kérdezte bizalmasan.

— El kell mennem, Wéber úr.

A telepvezető figyelmesen megnézte az előtte álló meglett, szép derék embert.

— Valami baj van?

— Semmi vész, Wéber úr.

— Akkor?

Mike Imre belerúgott egy kavicsba.

— Haza kell mennem.

Wéber úr nagyot sóhajtott, hófehér zsebkendőjével áttörölte az arcát, a nyakát és a mellét, ott, ahol az ing nyílása engedte.

— Megértem Imre... Bizonyára betervezett valamit a háztájiban... De nehéz... Jócskán benne vagyunk a szezonban, ma még kilenc szállítmány érkezik... És tudja, hogy kevesen vagyunk... A terv, az terv. Sajnálom, nem tudom elengedni.

Mike Imre maga mögé pillantott, a ládákból virító májusi cseresznyét, nagyszemű földiepret szemrevételezte. Szinte sajnálkozva szólalt meg.

— Akkor én most felmondok, Wéber úr.

A telepvezetőt indulat remegtette meg: Mennyi bajom van ezekkel a hülye parasztokkal! De uralkodott magán. Az órájára pillantott.

— Rendben van, Mike — szólalt meg engedékenyen. — Most tíz óra öt perc, ha megígéri, hogy ebéd utánra visszajön, elmehet. Gilt?

— Nem gilt. — Mike Imre különös mosollyal nézett. — Ide többé nem jövök vissza.

A telepvezető arca lilára váltott, asztmatikus roham környékezte.

— Mit akar maga, ember?!

— Mondtam már, kilépek. — A mosoly megkeményedett Mike Imrén. — Most, azonnal... A munkakönyvemet ráér postán elküldeni, tudja a címem.

A telepvezető bemenekült a bódéjába, a rozoga tákolmány megrázkódott, ahogy bevágta maga után az ajtót.

Mike Imre, mint aki elvégezte a dolgát, nyugodt léptekkel visszaindult a ládahegyek labirintusában. A munkatársai lekiabáltak hozzá egy félig rakott teherautóról.

- Megegyeztetek?
- Rendes volt?
- Elengedett?
- Na, monddj már?!

Mike Imre feltartotta a jobbját, jelezte, hogy minden rendben van. Megszaporázta a lépteit, nem akart most beszédbe elegyedni senkivel. Még eljutott hozzá falubéli komájának, Vásári Józsinak a hangja.

— De hát hová mégy, te, Imre?! Nekünk csak megmondod?

Mike Imre ingerülten kiáltott vissza.

— Megtudod hamarosan, csak bírd kivárni!

Vásári Józsi feljebb tolta micisapkáját a homlokából.

— Ennek valami nagy baja lehet — mondta a többieknek, és töprengő tekintetével elkísérte a komáját egészen a lakókocsi sötét nyílásáig.

Mike Imre kirámolta a cuccát az öltözőszekrényből. Mikor mindene az asztalon volt, leült a padra és elszívott egy cigarettát, a csutkát eldörzsölte a hamutartónak használt konzerves dobozban. Átöltözt a bejáró ruhájába, a sámlira állított lavórban leöblítette a kezét és az arcát. Holmiját az akatáskájába rakta, benézett a bádogszekrénybe, nem maradt-e ott valamije. Az ajtóra akasztott tükörben találkozott a tekintetével. Hirtelen mozdulattal rákattanította a lakatot a kallantyúra. Hogy ne találkozzon senkivel, lopva ólálkodott ki a telepről.

A vidéki nagyváros ezen a május végi délelőttön álmosan és lustán pihegett. Meleg volt. Az utcákon többnyire csak a környező falvakból bejött, vásárolni szándékozó, ráérő asszonyok bőklásztak, megrakodva hatalmas csomagokkal. A korán lepirult arcokon csikokban folyt az izzadság.

Mike Imre leszegett fejlel ment, nem nézett semerre. Lábai akaratlanul a városi börtön szürke épületéhez irányították. Alig húsz méternyire a villanyra működő vasajtóhoz, megállt a szemközti járdán, és azon töprengett, hogyan láthatná, akár csak egyetlen pillanatra a fiát, Imrust. Tudta, hogy a vágya merő képtelenség, még sem bírt elszakadni az épülettől. Kedves fiam, nagyon sajnálom a történeteket, kérlek ne haragudj rám... Egy soha meg nem írt levelet dadogott magában.

Imrust három hete vitték el a rendőrök. Még csak ősszel tölti a huszonhármát, de micsoda múlt van már mögötte. Először tizenhét éves korában tiltott határátlépési kísérletéért ítélték el, két évvel később lopásért... Aztán garázdaságért... És most megint lopás ellene a vád. Betöréses lopás. A saját szülőanyját rabolta ki. Azon a napon korán elment hazulról, azt mondta dolgozni megy, aztán mikor üresen maradt a ház, visszalopakodott, feltörte az anyja lelakatolt szobáját, és összeszedte az értékeket... Egy pár arany fülbevalót, egy ezüstláncot, a karórát... Az egész nem ért ötszáz forintot, de fel kellett jelenteni, nem tehettek mást. Igaz, az asszony hajlandó lett volna megbocsátani Imrusnak, de ő akkor hajlíthatatlan volt, elment a rendőrökért... Így szakadt nyakába ez az egész szerencsétlen ügy. A védőügyvéd megmondta, hogy ezúttal nem ússza meg Imrus három év alatt, mivelhogy többszörösen visszaeső... Mike Imre egy egész havi fizetését odaadta a kopasz ügyvédnek, csak próbáljon segíteni. El lehetett volna intézni ezt a dolgot persze, otthon, családi körben, csakhat neki is megromlott a viszonya a feleségével, jó fél éve, hogy alig váltottak szót, pedig huszonhat évet húztak le egymás mellett... A főtárgyalás tíz nap múlva lesz, és nincsen remény, hogy Imrus szabadlábra kerüljön...

Mike Imre hátán csomóba ráncosodott az átizzadt ing. A bizakodás, hogy viszontlátja a fiát, elhalványodott benne, a bátorsága is elapadt. Pedig bocsánatot akart kérni a fiától, hogy ne haragudjon rá. El akarta mondani, hogy megbánta a feljelentést, és hogy a történetek ellenére is szereti, mert Imrus olyan, mint ő volt legénykorában: szálfatermetű, izzó haragú, vakmerő,

asszonybolondító nőcsábász. Hányszor elátkozta azt a percet, mikor magukra hozta a rendőrséget! Le kellett volna ülniük, szembenézni egymással, mint két felnőtt férfi, s megbeszélni a dolgukat... De erre úgysem került volna sor, mert Imrus megvetette és gyűlölte mindig is, de különösen azóta, hogy kipattant az a buta szerelmi ügy Thurzó Eszterrel... Igen, igaz, meglelt korára elvesztette a fejét.

Mike Imre a távolsági autóbuszok végállomásához gyalogolt, elhelyezkedett a faluján át közlekedő kocsik egyik ablak melletti ülésén. Mereven kibámult a frissen mosott üvegen, kerülte a feltűnést. Szerencséje volt, mikor a busz elindult, nem talált ismerőst az utasok között. Leguberálta a pénzt a kalauznak, a jegyet zsebre gyűrte, aztán újra az ablak felé fordult. A busz hamarosan elhagyta a várost, a nyárfákkal szegett, harmadosztályú makadám úton dőcögött. Végeláthatatlan, méregzöld búzatáblák húzódtak az út két oldalán. Már lábíg ér a száruk, gondolta magában Mike Imre. Bepárásodott a szeme, orrában érezte a zsenge búza édeskés illatát. Az egykori öt holdjára gondolt. Hogy szerette, hogy ápolta azt a kis földet, meg tudott volna halni érte. Mégis, 1959-ben egy aláírással lemondott róla. Le kellett akkor mondania mindenről. Soha többé nem ment ki a földjére, de a téeszére sem, elmenekült a faluból, bejött a városba. Rakodómunkás lett a hajdan volt kisgazdából. Ez volt számára az egyetlen lehetséges út az életben maradáshoz. A felesége az más volt, könnyen vette a csapást, befészkelte magát a téesz kertészetébe, hamarosan brigádvezető lett. Legyen vele boldog...

Éppen húzták a déli harangot, amikor Mike Imre lelépett az autóbusról a falu főterén. Beidegződött szokással elindult a kocsi felé, de a lehúzott vasredőny megállította, idétlenül toporgott a járdán.

— Hátulról bejöhetsz — kiáltotta egy férfihang a rozsdás vas mögül.

Mike Imre arcára megkönnyebbült mosoly ereszkedett, megkerülte az épületet, benyitott a kiskapun, és a raktáron át a söntésbe jutott. Az elsötétített helyiségben hunyorogva kereste a hang gazdáját. Száját törölve jött elő a konyhából Kokas Béla, a Jóbarát üzletvezetője.

— Ne haragudj, éppen ebédelek... Láttalak, hogy be 'akarsz jönni... Azért szoltam.

— Köszönöm. — Mike Imre megbillentette a fejét. — Rendes ember vagy te, Béla.

— Na hallod!... Te bármikor bejöhetsz ide, elvégre iskolatársak lennénk... Meg a front is, ugye, közös a mi sorsunk, Imrém.

— Hagyjuk ezt most, Béla.

— Jól van, hagyjuk, persze, hogy hagyjuk... Hogyhogy ilyen korán hazajöttél?

Mike Imre nem válaszolt, leült egy csupas asztalhoz, két kezét az ölébe csüngette.

Az üzletvezető ott tehetetlenkedett mellette.

— Hát akkor... Mit hozhatok neked, Imrém?

— Hozzál egy fél liter pájinkát, két pohárral, mert azt szeretném, ha te is innál velem.

— Szívesen, komám, szívesen — buzgólkodott Kokas Béla. — Már hozom is.

A pulthoz kacsázott, lereccsentette egy félliteres cseresznyésüveg alumínium kupakját, teletöltött két decis poharat, vitte az egészet a komájához.

— Isten éltessen — mondta Mike Imre.

— Egészségedre.

A két férfi fenéig itta a poharát.

— Ha nem haragudnál, befejezném az ebédemet, aztán jövök vissza gyorsan.

— Menjél csak.

A lengőajtó becsapódott az üzletvezető mögött. Mike Imre előhúzta a kis-kabátjából a pénzt, megszámolta. Ezernégyszáz forint volt nála. Két darab százast lenyálazott, a szivarzsebébe dugta, a többit visszaszüllyesztette a kabátja belső zsebébe. Megtöltötte a poharakat, de nem volt kedve egyedül inni. A fénycsíkokkal pásztázott, félhomályos italboltban néhány bentrekedt zöld-hátú légy kétségbeesetten kereste a kijáratot. A szabadságot. Mike Imre gúnyosan figyelte a fáradtan zümmögő rovarokat: Meg fogtok dögleni hamarosan, szerencsétlen jószágok. Fülledt meleg volt, a hirtelen lehűzött italtól apró izzadságcseppek gyöngyöztek a homlokán. A lengőajtó felé nézett, s hogy az nem mozdult, kényszeredetten belenyalt a poharába.

Azon tűnődött, miért hozta fel Kokas Béla a háborút, éppen most, mikor évek óta nem beszéltek már erről... Régóta úgy tettek mindketten, mintha nem is lettek volna sohasem fronttársak, s a harcok is, istenem, régen voltak... Talán valaki megint megpíszkálta az ügyüket? Nem, ez kizárt. Az a dolog egyszerű és mindenkorra befejezett. A háborúval mindenképpen nagy szerencsájuk volt, csak a végefelé, 1944 nyarán hívták be őket. Egy századba kerültek, de az nem akármilyen volt... Büntetőszázad! Mike Imre már legénykorában jó szakács hírében állott, így azonmód a konyhára került, géháznak. Kokas Béla semmihez sem értett, csak a parancsolgatáshoz (nem csoda, levente-oktató volt korábban), őt a város körüli tankcsapdák felállításával bízták meg. Aztán 44 októberében a szovjetek néhány óra alatt felszabadították a várost, Kokas Béla árkait egyszerűen kikerülték. Akkor összedugták a fejüket, meg-egyeztek, hogy a maguk részéről befejezik a háborút. Hazajöttek a falujukba, elégették az egyenruhájukat, és folytatták a paraszti munkát, mintha abba sem hagyták volna sohasem. Törték a megbarnult csuhéjú kukoricát, ásták a cukorrépat, vágták a kórót, szántották a földet. Közeledett a tél, mit tehettek volna mást? Nem is történt semmi 1945 nyaráig. Akkor azán az egykori büntetőszázad életben maradt tagjai közül valaki feljelentette őket. Súlyos volt ellenük a vád. Mike Imrére azt fogták, hogy az ételosztásnál a zsidók kezére csorgatta a forró levest, szándékosan. Kokas Bélát meg azzal vádolták, hogy puskavesszővel tartott rendet a tankcsapdák ásásánál. De hát rendnek kellett lenni! Különben sem jószántukból, hanem parancsra cselekedtek. Az ügyész nem respektálta a védekezésüket, a büntetés meglehetősen szigorú volt: Mike Imrére négy évet húztak, Kokas Bélára még többet, hetet. Le is ülték a büntetést az utolsó napig, az ő esetükben nem volt harmadolás.

Csapódott a lengőajtó, Kokas Béla sebbel-lobbal jött vissza, a szája fénylett a zsirtól.

— Itt vagyok, Imrém!

— Üljlél le! — Mike Imre helyet mutatott maga mellett.

Az üzletvezető a pálinkás üvegre pillantott.

— Nem ittál?

— Megvártalak.

Koccintottak, a poharak újra üresek maradtak. Kokas Béla szétöntötte a maradék italt.

— Hozzak még?

— Nem kell!

Az üzletvezető lehuppant a székre, átkarolta egykori fronttársát, sutto-gva, mintha más is lenne rajtuk kívül a légszaros helyiségben, megkérdezte:

— Aztán mondjad csak, igaz-e a hír, hogy te és Thurzó Eszti...? Szóval, hogy dugtatok, igaz-e?

Mike Imre elhúzódott az ölelésből.

— Ki mondta ezt neked?

Kokas Béla olajos arcában felparázslottak a szemek.

— Szóval igaz?

— Igaz — mondta Mike Imre.

— Az anyád istenit! — Az üzletvezető felnyögött. — Te még ekkora kani vagy?! — Megcsóválta a fejét. — Csak azt mondd meg, miért pont azt a vén kurvát fogtad ki?

— Legénykori szerelem volt, te is tudod.

— Persze hogy tudom. Szóval dugtatok?! Mesélj!

Mike Imrének felkavarodott a gyomra.

— Mivel tartozom?

— Ne siess úgy, Imrém! Hová rohansz? — Kokas Béla megmarkolta a komája karját. — Most én jövök! Maradunk a cseresznyénél?

— Nem kell! — Mike Imre elrántotta a könyökét. — Megjegyezhetted már, hogy csak a magamét iszom.

— Na, Imruskám...

Az utcáról megzörgették a vasredőnyt, erős férfihang kiabálta.

— Kinyitni! Elmúlt fél kettő!

Kokas Béla felpattant az asztal mellől.

Idegesebb robajjal szaladt fel a vasredőny, s a helyiséget hirtelen bera-gyogta a kora délutáni erős napfény. A várakozók, négy-öt téeszparaszt, a pulthoz nyomakodtak, kiszáradt torokkal, nagyokat nyelve figyelték, ahogy Kokas Béla színültig csurrantja a napsugárban csillámló söröskorsókat. Mike Imre azt a néhány csepp italt bámulta, amely a pohara mélyén maradt. Arra riadt, hogy mellette áll az öreg Sándor cigány, és ócska hegedűjén a fülébe nyekergeti kedvenc nótáját, azt hogy:

*Jaj de széles, jaj de hosszú az az út,
Amelyiken az én rózsám elindult.
Régi babám, térj vissza a hosszú utadról,
Emlékezz a be nem váltott szavadról.*

Mike Imrének a nagy fájdalomtól összeszorult a szíve. Hát megint kísérti ez a nóta! Két tenyerébe hajtotta az arcát, és újra ott volt azon a fél évvel ezelőtti végzetes csigacsinalón, ahol Thurzó Eszter harminc év után elénekelt neki ezt a dalt, a dalukat, melyet közösen választottak, akkor, nagyon régen, mikor még jegyben jártak egymással.

Ki gondolta volna, hogy a hűgának a fia, az ő édesunokaöccse éppen Thurzó Eszter keresztlányát veszi el feleségül? És így történt. A fiatalok, bár régen elszakadtak az otthoni fészekből (a fiúból mérnök lett, a lányból tanár-nő), parasztlakodalmat terveztek. Meg volt a magukhoz való eszük: a meny-asszonytáncnál járó busás összegre kalkuláltak, meg a nászajándékokra. Jól számítottak, mert a paraszt, még a legfukarabb is, ilyen alkalommal mindig belenyúl a zsebébe.

A lakodalmat megelőző hét vasárnap délutánján, régi szokás szerint be-hívogatott a vőfély. Mikor elment Mikééktől, a férfi megkérdezte az asszonyát.

— Melyik is az a Császlai Marika? Nem nagyon ismerem a mai fiatalokat.

Mikéné felhúzta a szája szélét.

— A volt szeretőd keresztlányja. Most találkozhatsz Thurzó Esztivel.

Mike Imre bár vágyott a lakodalomba, ekkor mégis azt mondta:

— Ha úgy akarod, nem megyünk el.

— Még csak az kellene! — Mikénének szikrázott a szeme a gyűlöletből. — Csak azt ne higgye az a ribanc, hogy tartok tőle!

Mike Imre erre egy szóval sem válaszolt, meghajtotta a fejét a felesége akarata előtt. Este, miután megetették az állatokat, Mikéné terítőbe kötötte a liszttel telemert porcelán tálat, külön szatyorba csomagolta a tíz tojást, és a házaspár elindult a fiús házhoz, a csigacsinalóra.

Az egyik szobában az asszonyok és a lányok gyúrták, nyújtották, szeletel-ték a szép sárga tésztaát, később előkerültek a ritkán használt, megbarnult fájú

apró csigaccsinálók. A férfiak a másik szobában iszogattak. Ott volt velük a vőlegény, lányos arcú, vállig érő hajú, szőke fiatalember. Mike Imre szeretettel, de egyben irigykedve bámulta az unokaöccsét. A fiatalságát irigyelte. A többi meglett férfivel ellentétben ő nem botránkozott meg a hosszú haján (a fia is ilyent viselt), csak magában tűnődött el, mennyit változtak a szokások az ő legénykora óta.

Kilenc óra tájt megjöttek a cigányok, s a férfiak kieresztették a hangjukat, mulattak, persze csak módjával, ahogy ez ilyenkor illik, hiszen a nagy mulatság, a lakodalom, hátrább volt még egy héttel. Az asszonyok nem csatlakoztak a férfiakhoz, fürge ujjakkal, szaporán sodorták a tésztát, s halkan beszélgettek. Úgy éjfél tájt, a csigaccsináló vége felé, a cigányok éppen szünetet tartottak, egyszerre csak átrepült a másik szobából a dal, Thurzó Eszter énekelt.

Jaj de széles, jaj de hosszú az az út...

A férfiak abbahagyták a beszélgetést, a cigányok lábhoz tették a vonójukat, mindenki Thurzó Esztert hallgatta. Az idősebbek közül néhányan összemosolyogtak, szolt már ez a nóta majd mindannyiójuknak. Mike Imre az asztal alatt belemart a combjába, tudta nagyon jól, hogy a dal most csak neki szol.

A másik szobában, az asszonyok közül senki nem mert versengeni az éneklésben Thurzó Eszterrel. A kezekben megállt az orsó, s ki áhítattal, ki irigykedve hallgatta a gyönyörű hangot. Thurzó Eszter már kislánykorában szolt énekelt a Református Legényegylet Dalárdájában, de olyan szépen, hogy a kántor úr nagy jövőt jósolt neki... Aztán jött a háború, szertefoszlottak a remények. Thurzó Eszter hozzáment Kerecsény Jánoshoz, a szelíd vasutashoz, épp idejében, mert a szoknyája már lángot kapott a nagy szerelmeskedésben.

Mike Imre lopva a vetélytársára pillantott. Kerecsény János is ott ült a férfi karéjában, s mintha nem is figyelné a feleségét, szaporán beszélgetett a szomszédjával.

Egy óra tájt elfogyott a tézta, vége felé közeledett a csigaccsináló. A férfiak átmentek az asszonyokhoz, a cigányok csárdást húztak, mindenki táncolt, kivéve Thurzó Esztert és Mike Imrét. Egy sarokba húzódtak, nem törődve senkivel és semmivel, úgy néztek egymást, mintha először találkoztak volna életükben.

— Régen láttalak — szolt meg Imre elnehezült szívvel.

— Én is téged — mosolygott rá Eszter.

— Nem sokat változtál.

— Tavaly adtam férjhez a kisebbik lányomat. Telik az idő, Imre.

— Ez igaz.

Az asszony megérintette a férfi karját.

— Nézd, milyen jól érzik magukat.

Mikéné Kerecsény János karjaiban ropta a csárdást, magasra tartott fejjel, büszkén, kihívóan.

A csigaccsináló után két nappal, kedden este, Mike Imre elment a hűgához.

— Te Juliska — kezdte zavarodottan —, mondanék én neked valamit...

— Itt elakadt, de gyorsan kivágta magát. — Kérdezem, van-e már szokások a lakodalomra?

A gömbölyű, mindig mosolygó asszony felkacagott.

— Mi nem jut az eszedbe?! Tudod te azt nagyon jól, hogy minden valamire való lakodalomban Thurzó Eszti főz?!

Mike Imre nagyot nyelt.

— Gondoltam, eljönnek segíteni... A paprikást megcsinálnám, persze, csak ha te is úgy gondolsz.

Juliska nagy szemeket meresztett.

— Jóember! Hát mikor főztél te utoljára?

— Számít az! — Mike Imre megkönnyebbülten legyintett. — Emlékezz vissza, micsoda szakács voltam legénykoromban... Meg a katonaságnál is, ugye?

Juliska elkomolyult arccal nézett a bátyjára.

— Te! Nehogy valami baj legyen ebből.

Az öreg Sándor cigány megállás nélkül, harmadszor kezdte el a nótát. Mike Imre hirtelen ocsúdott. A szivarzsebéből előrántotta a két darab száaszt, az asztalra dobta.

— Az egyik a magáé! — A pult felé pillantott, Kokas Béla megállás nélkül csapolta a sört, nem nézett vissza rá. — A másikat vigye oda Bélának.

Az öreg cigány hálásan bólintott. Mike Imre felkelt, és senkinek sem köszönve kiment az utcára. Néhány lépés után megtorpant a lendülete: Most hová? Rövid gondolkodás után Kerecsény János portája felé indult el.

Pénteken, munkából hazajövet, úgy alkonyattájt, bár semmi keresnivalója nem akadt a hűgánál, megint benyitott a vőlegényes házhoz. Már csak egy nap volt hátra a lakodalomig.

Az udvaron jókedvű asszonyok kopasztották, belezték a tyúkokat, töltöték a káposztát, sütötték a lakodalmas kalácsot. A látszólag szervezetlen, nyüzsgő hangyabolyt nagyon is kézben tartotta a főszakácsasszony, Thurzó Eszter. Érett, keményen telt alakja hol itt, hol ott bukkant fel, parancsokat, utasításokat osztogatott. Mike Imre lecövekel, kedvtelve bámulta a sürgőforgó asszonynépet. A nyitott kemencétől, a kiáramló vörös fényben odakiáltott hozzá Thurzó Eszter.

— Úgy állsz ott, Imre, mint... a lakodalomban!

Kimondta. Szemérmetlenül kimondta azt a szót. Az asszonyok felvisítotak, minden szempár a férfire ugrott, Thurzó Eszter meg folytatta:

— A te tudományodra holnap lesz szükséged. De jól vigyázz, nálam vizsgázol!

Az asszonyok fuldokoltak a kacagástól, Mike Imre lángaborult arccal a kiskapun túlrá menekült.

Otthon, villanyoltás után közelebb bújta a feleségéhez a pároságyon, után simogatni kezdte a hálóingből kivilágító vállakat. Egy idő után Mikéné felkattintotta az éjjeliszekrény lámpáját, gyanakodva vizsgálta a férje arcát. Mike Imre lehunyta szemmel várakozott.

— Mi van veled, te? — kérdezte az asszony.

A férfi nem felelt, kezével az asszonya melle után nyúlt. Mikéné felült az ágyon.

— Megzavarodtál? Vagy talán Thurzó Eszti izgatott fel? Tudom, hogy Juliskáéknál voltál... Minek? Látni akartad a kurvát! Nem tudtál holnapig várni?

A durva szavaktól egy pillanat alatt elpárolgott Mike Imre szerelmes kedve. A fal felé fordult, s úgy tett, mintha azonnal elaludt volna. Pedig egész éjjel nem jött álom a szemére, végiggondolta az életét, százszor is.

Másnap hajnalban kialvatlanul, összetört arccal ment Juliskáékhoz. A húga meg is jegyezte.

— Neked meg tán nem jutott dinnyefőd?

A férfi az udvar túlsó végébe, a kemence felé bámult.

— Hol a bornyú? — kérdezte.

A csupaszív asszonynak könnyelábadt a szeme.

— Jaj istenem — suttogta. — Nehogy valami nagy bajt csinálj, Imrus...

Mike Imre egyenesbe rántotta a vállát.

— Ne törődj velem. Lássunk munkához!

Az üres istállóban árván nézett rá egy alig pár hetes kisborjú. Mike Imre gondolkodás nélkül fejbekölintotta az állatot, átvágta a torkát, két lábánál a mestergerendáról lecsüngő kampóra akasztotta, takarosán lenyúzta róla a sely-

mes bőrt, aztán feldarabolta. Közben megreggeledett, és jöttek a főzőasszonyok, élükön Thurzó Eszterrel. Az asszony korántsem volt olyan jókedvű, mint az előző estén. Nagy, barna szemeit halványkék árkok árnyékolták. — Ő sem aludhatott sokat, gondolkodott magában Mike Imre, miközben felkészítette a borjúpaprikát.

A késő őszi párás köd sem akart elszakadni az udvartól, sehogyan sem.

De délutánra kisütött a nap, és a jókedv visszatért a lakodalmas házhoz. Az új pár s a násznép megjött a tanácsházáról, mindenki a terített asztalokhoz tülekedett. Mike Imre a vőfélyek segítségével felszolgáltatta az ételt, még a verset is ő mondta; pironkodva ugyan, egyik lábáról a másikra nehezdedve, de jó szívvel hallgatta a dicséreteket. Lopva Thurzó Esztert figyelte, vajon neki is ízlik a főzje? Az asszony elkapta a pillantását, sugárzó mosollyal válaszolt, és tetszése jeléül másodjára is színültig merte a tányérját. Mike Imrére ekkor olyan boldogság szakadt, hogy ki kellett mennie a szobából. Az üres istállóba húzódott, elszívott négy cigarettát, így várta ki az ebéd végét. Titokban reménykedett, hogy hátha ki tud szabadulni az asszony. De az eszével megértette, hogy ez most lehetetlen, hiábavaló remény.

Délután, mivel neki már nem volt tennivalója, hazaindult. A főzőasszonyok most kezdtek csak igazán munkába, készültek a lakodalmi vacsorára. Thurzó Eszter megint a régi volt, dirigált, irányította a népet, és énekelt megállás nélkül, egyfolytában, még a harmadik utcában is hallotta a hangját Mike Imre.

Otthon a férfi kiment a kertjébe, szöszmötölt, míg rá nem sötétedett. Éle-tében sohasem várta úgy az estét, mint azon a napon. Mikor az égen megpillantotta az első csillagot, talán az esthajnalcsillag volt az, bement a fürdőszobájukba, megborotválkozott, majd megmosakodott tetőtől talpig. A felesége tiszta fehérneműt adott be hozzá. Ekkor tört ki a botrány. Az asszony, mikor a gatyá már a férfin volt, bejött és magas hangon megkérdezte.

— Elárulnád végre, mennyi menyasszonytáncot szándékozol adni?

— Ezer forintot — mondta Mike Imre és belebújt egy fehér nyloningbe.

— Ezer forintot? — Mikéné kifordult az előszoba felé. — Gyere csak, fiam! Az apádnak elment az esze!

Mike Imre keservesen kinlódott a nyakába kanyarított nyakkendővel.

Jött Imrus, az anyja mellé állt, megtámasztotta az ajtófélfát.

— Mi a baj?

— Hallottad? Ezer forintot akar adni — rikácsolta az asszony. Szórja a pénzünket!

— Haggyanak engemet békén, mit macerálnak folyton! — mondta a hosszúra nőtt legény. Nyújtotta a kezét. — Adja ide azt a nyakkendőt, ne szerencsétlenkedjen... — Egy pillanat alatt szabályos csomót kötött. — Tessék, most már felveheti.

— Köszönöm — mondta Mike Imre.

— Na és a pénz, azzal mi lesz? — kérdezte az asszony.

— Azt csinálnak, amit akarnak.

— Te is inkább munkát keresnél! — Az asszony indulata most a fia felé fordult. — Fél éve rajtunk élőködsz, nem sül ki a két szemed?!

Imrus sarkon fordult, nemsokára hallatszott az előszobaaajtó csapódása.

— Elment! — Mikéné tehetetlenül nézett a férjére. — Látod, azt se mondta, hogy jó napot. Ūristenem...

Mike Imre az ünneplő ruháját kefelte, akkurátusan, katonás mozdulatokkal. Mikéné újra felemelte a hangját.

— Nem adunk ezret. Ötszáz is elég lesz.

— Kértem tőled? — kérdezte a férfi csendes gyűlölettel.

— Szóval dugipénzed van?

Mike Imre felordított.

— Ha sokáig pofázol, kétezret adok, vagy ötöt, tizet! — A sarokba vágta a ruhakefét. — A két kezemmel kerestem meg., — Magasba lendítette az ökleit, lépett egyet az asszony felé. — Ezekkel!

Mikéné kiróhant a fürdőszobából.

Végül is két darab ötszázforintost dobott a szitába a menyasszonytáncnál. Az utolsó pillanatban gondolta meg magát. Ne higgyék az emberek, hogy neki még a bőre alatt is pénz van.

Jó lakodalom volt. Különösen a fiatal pár lehetett elégedett, nem csoda, negyvenháromezer forintot zsebeltek be alig másfél óra alatt, a töméntelen ajándékról nem is beszélve. A mérnök úr és a tanár néni visszavonultak rögtön a menyasszonytánc után, fáradtak voltak, és másnap korán indult a vonatuk a lengyel Tátrába, oda fizettek be két hetet, a nászútra.

Hajnalodott. Az a néhány fiatal, aki még kitarzott, a hátulsó szobában bömböltette a magnót. Nem táncolt senki. A fiúk és a lányok a földön ültek, összevissza, már nem volt érdekes hogy ki kívül csokolózik, kinek a vállára borul, csak egyet kívántak valamennyien; legyen vége már ennek az egésznek.

Nem úgy a felső szobában. A letakarított asztalok mellett önfeledten mulattak a meglett korú asszonyok és a férfiak. Az öreg Sándor cigány vezényletével megállás nélkül játszott a zenekar, hallgatókat, gyorsakat váltogatva, úgy ahogy ezt ilyenkor szokás.

Mike Imre az asszonya mellett ült; de már régóta csak Thurzó Esztert nézte. Ott ragyogott az asszony a férje oldalán, három lépésnyire tőle, mégis elérhetetlen messzeségben. Mike Imre maga mellé intette az öreg cigányt, jó hangosan, hogy mindenki hallja, azt mondta:

— Sándor bátyám! A kedvenc nótámat! De rögtön a második verssel kezdjük.

Az öreg cigány engedelmesen rántotta el a vonóját a húrokon. Mike Imre Thurzó Eszternek énekelte, egyenest a szemébe:

*Hosszú útról visszatérni nem lehet,
A szerelmet eltitkolni nem lehet,
A szerelem szélesebb a tenger vizénél,
Árvább vagyok a lehulló levélnél.*

Senki nem énekelt Mike Imrével. Ugyanúgy, ahogy a csigacsinálón nem énekelt senki Thurzó Eszterrel... Az asszonyok Thurzó Esztert, a férfiak Mike Imrét bámulták. Hát ilyen is van még? Mikor a nóta elhangzott, a nagy csendben Thurzó Eszter felkelt a férje mellől, és kiment a szobából. Mike Imre nem tétozódott, utána ment.

Az üres istállóban borultak egymásra. A férfi olyan szenvedéllyel vette birtokba az asszony még mindig kőkemény testét, mintha az élete függne ettől az öleléstől. Aztán csak ültek egymás mellett, egybekulcsolt kezekkel. Thurzó Eszter szeméből a győztes nőstény mosolya sugárzott.

— Harminc évig kellett erre várnunk, Imre?

A férfi nagyot sóhajtott.

— Mi lesz velünk, Eszter?

— Semmi. — A szép asszony felkelt a férfi kabátjáról, helyreigazította a kontyát. — Ne gyere utánam, menj haza. A többit bízd rám.

Mike Imre becsengetett Kerecsény János kapuján. A sátoztető, szépen karbantartott ház lehúzott sárga redőnyei azt sejtették, hogy nincs otthon senki. Mike Imre megegyeszer megnyomta a csengőt, s akkor megnyílt a ház ajtaja, kilépett Kerecsény János pizsamában. A kiskapuhoz sietett, megnyitotta Mike Imre előtt.

— Gyere be. Ne haragudj, hogy így fogadlak — a pizsamájára bökött —, éjszakás voltam, aludtam még.

— Esztert keresem.

— Bement a városba, állítólag lehet napocsibét kapni, azért.

Mike Imre megszédült, a kerítés vasrácsába kapaszkodott.

— A városban van?

— Ott, mondom... Azért bejöhetsz egy percre, jó kis pájnkám van.

— Nem... nem. — Mike Imre reményvesztetten ingatta a fejét. — Fontos elintéznivalóm van.

— Ahogy gondolod.

Mike Imre nyújtotta a jobbját.

— Isten veled, János. Ne haragudj rám.

A vasutas elfogadta a feléje nyújtott kezét.

— Minden jót neked is... Ami történt, megtörtént, Isten áldjon.

Kerecsény János kulcsra zárta a kiskaput, visszament a házba. Mike Imre hazafelé irányította a lépteit.

Szerelmük alig egy hónapig tartott. Nem rajta múlt, hogy ilyen hamar vége lett. A falu némán, várakozva figyelte az eseményeket. Mikéné a falu felé úgy tett, mint aki nem tud semmiről, de otthon más volt a helyzet. Már a lakodalom másnapján áthurcolkodott a ház üresen árválgató harmadik szobájába, s azt, ha elment hazulról, mindennap lakattal zárta. (Ezt a szobát törte fel Imrus.) A házaspár a legszükségesebb dolgokon kívül nem beszélt egymással. Kerecsény Jánosék házában viszont semmi nem változott, éltek az életüket, úgy mint eddig.

A szerelmesek a férfi szőlős pajtájában találkoztak, eleinte rendszeresen, hetenként kétszer. December közepén hidegre fordult az idő, leesett az első hó.

— Fázom — mondta az egyik alkalommal Thurzó Eszter. Mike Imre cigarettáját szívta a priccs szélén.

— Hiszen nemsokára tavasz lesz — nézett biztatóan az asszonyra.

— Előbb még tél legyen.

A férfi az asszonyra borult, betakarta, ahol csak tudta.

— Eszter — suttogta — én már döntöttem. Elválok a feleségemtől, és te is...

— Nem! — kiáltotta az asszony. Ellökte magától a férfit. — Erről ne is álmodjál, Mike Imre! Nem hagyom magára az uramat, vele éltem le az életem... Mikor a legnagyobb bajban voltam, ő mellém állt, magához vett... Te akkor nagyon csúnyán viselkedtél, benne hagytál a...

— A kutya úristenit! — Mike Imre hatalmasat csapott a priccs fájára. — Hát tehetek én róla, hogy börtönbe zártak negyvenötben?

A szép asszony szánalmas mosollyal nézte a kínlódó férfit.

— Még mindig hazudsz magadnak, látod. Te is tudod, hogy nem ez volt az igazi oka a szakításunknak... És azt is tudod, és tudad is mindig, hogy én akár tíz évet is vártam volna rád. Legalább most már ne hazudjunk egymásnak, Imre.

Ezután már csak egyszer találkoztak, és az már a búcsúzás volt.

Mike Imre otthon végigjárta a helyiségeket. A felesége szobáján új lakat csüngött, az Imrusé üresen árválgott. A spájzban kanyarintott egy-egy szeletet a sonkából és a szalonnából, a konyhába ment, leült az asztal mellé, evett. Mikor befejezte az ebédet, átment a hálószobájukba. A szekrény aljából rózsaszínre festett kazettát húzott elő, felnyitotta, s a tartalmát, a számtalan fényképet, a vetetlen ágyra szórta. Megkereste a katonakori képét, sokáig nézte. A fényképen egy nyitott gulyáságyú mellett állt, kezében hatalmas merőkanállal. Mosolygott, szélesen, boldogan, bele a nagyvilágba.

Ez a felvétel 1944 nyarán, néhány héttel a behívó után készült. Ekkor már jegyben járt Thurzó Eszterrel. Elviselhetetlen boldogsággal szerették egymást, pedig az még nem is történt meg köztük. A szerelmükben biztosak voltak, kínlódva ugyan, de hitüktől naponta megerősödve vártak a házasságköté-

sükre. Mike Imre túl akarta élni a háborút, Thurzó Eszterért, kettőjükért. Életben is maradt. De amikor novemberben Kokas Bélával hazajött, rettenetes hírrel fogadták: Eszter a faluban állomásozó német katonáknál szolgált, s azok szajhája lett. Mike Imre három lánytestvére, két nővére és a húga állandóan csak azt hajtogatta: Kurva, mindenki tudja, bárki igazolja. A szülei pedig egyenest kitagadással fenyegették, ha közeledni mert volna Thurzó Eszterhez. Mike Imre karácsonyig kinlódott, akkor bizonyosságot akart, elment Thurzóékhoz az ünnep második napján. Mikor kettesben maradtak, Eszter az első szóra bevallotta, hogy a hírek igazak, valóban a németek szeretője volt. Hideg arccal, száraz szemekkel mesélte el, hogy egy alkalommal erőszakkal leitatták, s végig ment rajta az őrs... Lefogták, nem védekezhetett, pisztolyt fogtak rá... A férfi akkor lehúzta az ujjáról a jeggyűrűjét, letette maga elé az asztalra. Egyetlen búcsúszó nélkül ment el a Thurzó házból...

1950 tavaszán, néhány héttel rá, hogy a börtönből kiszabadult, látta viszont Esztert. A tejszarnokban futottak össze, véletlenül. Thurzó Eszter akkor már Kerecsény János felesége volt, épp a második gyermekét várta.

— Szerbusz Imre — köszönt előre az asszony.

Mike Imre nem fogadta, mintha nem hallotta volna, a levegőbe bámult.

Sántha Margitot, a későbbi feleségét, egyhónapos ismeretség után vezette oltár elé. Imrus, a fia, házasságuk második évében született. A feleségét szívből sohasem szerette, csak megtűrte maga mellett. Imrust kis korában még becézgette, eljátszadozott vele, de ahogy a gyerek nőtt, önállósodott, tőle is elfordult.

Mike Imre visszarakta a fényképeket a rózsaszín kazettába, csak a katonakori képét tartotta magánál, a nadrágja zsebébe csúsztatta. Előszedte a pénzt, az ezerkétszáz forintot, eligazította az asztal fehér csipketerítőjén.

A ház mellé épített fáskamrába ment. A rejtekhelyéről, egy vesszőkosár alól előszedte a két hete vásárolt háromméteres kenderkötelet, egyik végét a mestergerendához csomózta. A csüngő kötél alá állította a faapritásra szolgáló akácronköt. Mikor mindez megvolt, résnyire nyitotta a kamra ajtaját: hadd süssön be hozzá a fény. Levetette a kiskabátját, felállt a rönkre, nyakába hurkolta a kötél szabad végét. Gondolkodás nélkül rúgta ki maga alól az akácfa rönköt.

Élete utolsó pillanataiban Thurzó Eszterre gondolt. A lánykori képét látta maga előtt, aztán önmagát húszévesen... Végül kettőjüket, ahogy kéz a kézben jönnek hazafelé a mezőről... Vállukon a kapa... Esteledik... Ők énekelnek... Jaj de széles, jaj de hosszú...

A képek egymásba olvadtak. Egyszerre vakítón fehér lett minden. Mike Imre a nagy sugárzástól menekülve, lehunyta a szemét.